

ראש השנה

1234567 תח"ח

פרק ראשון

ו'. גמ' אלא בך חטא ולא באשתך חטא וכו', צ"ב דהא סוכ"ס בברייתא תני דאחי למעוטי דלא בקרבנך חטא, וי"ל דאה"נ אלא דכוונת הגמ' דלבן עזאי ממעט הך מילתא, ולתנא דברייתא דלעיל לא קשיא די"ל דפליג אדרשא דבן עזאי, ונמצא לפ"ז דאיכא ב' מקורות מנ"ל דאין הקרבן נפסל, וי"ל דלכך נמי כתב הר"מ בפ"ד ממעשה הקרבנות רק את עצם הדין מבלי להזכיר המקור, משום דאיכא ב' מקורות ומאי אולמיה האי מהאי.

גמ' אמר רבא כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה (על הקרבן) העיר הרה"ג ר' בערל שורץ - דמאי אתי לאשמועינן הא כבר שמעינן זה מדלעיל ד': דאמרינן ורבנן (היינו כל הנך תנאי דפליגי התם אדר"מ) ההוא לעשה, ופרש"י דמ"ע עליו להביאו ברגל ראשון?

והשיב הרה"ג ר' שלמה פרטיג - הא דאמרינן לעיל הוא מדברי הגמ' ולא דברי רבנן עצמם, ויתכן דבעל הגמ' לקח זה מדברי רבא, ועיין עוד תמורה י"ח: דשם הגירסא - שבכל יום ויום עובר בעשה, ולפ"ז אשמועינן רבא טובא. ואח"כ זכיתי למכתבו של הגר"ק שליט"א והשיב בזה"ל - רבא היה קודם.

גמ' מיתיבי העיד ר' יהושע ור' פפייס וכו', ומשני הגמ' ב' תירוצים, והעיר הרה"ג ר'

ב. רש"י ד"ה עלתה לו שנה. כלומר כלתה ^{אוצר החכמה} וכו'. ר"ל דפשטות הלשון "עלתה" מתפרש דהפסיד שנה (דהיינו דכיון דמלך רק יום אחד אין זה נחשב לשנה, ומניסן נתחיל למנות שנה ראשונה) וכלישנא דקרא (בראשית י"ג א') ויעל אברם ממצרים וגו' ותירגם בתרגום "וסליק" (וכן שם י"ז כ"ב ובתרגום) לכך כתב דהכי הכוונה דכלתה לו שנה (מהרה"ג ר' בערל שורץ).

שם: ד"ה ומלך בן מלך וכו' וטעמו של דבר לפי שהמלכות ירושה היא וכו', כתב המהרש"א דכוונת רש"י לבאר דהקמ"ל היינו דלגבי מלך ב"מ כיון דירושה היא, הרי אין אנו מתייחסים כלל למאי דאימנו עליה, וממילא איכא רק חד מעליותא דהיינו במאי דהוי מלך ב"מ.

ובקרני ראם כתב להקשות דא"כ באינו מלך ב"מ יועיל דאימנו עליה, ולא זכיתי להבין כוונת קושייתו, דהא הך מילתא כבר שמעינן מרישא.

ד'. גמ' סלקא דעתך אמינא הואיל ומחמת פסח קאתי כפסח דמו, עיין פרש"י. יש לעיין האם ס"ד זה היה אף בגוונא דנמצא לאחר הפסח לענין דיעבור עליו מיד בדגל ראשון דהיינו עצרת.

ר"א ור"ש, ולגבי ב"ת (דהיינו רגלים) לא הביא נמי דעת שאר התנאים, משום דלגבי מעשר בהמה אף לר"א ור"ש איכא ראש השנה, אלא דהוי בזמן אחר מדעת ר"מ דסתם לן תנא כוותיה, משא"כ לענין ב"ת, לדעת שאר התנאים ליכא כלל ראש השנה לענין ב"ת. (מהרב אורי שרביט שליט"א).

שם. גמ' ולעיבורין וכו' ותנא דידן בהתחלה קמיירי בהפסקה לא קמיירי, הקשה הערוך לנר אמאי לא משני דס"ל כרבנן דאין מעברין אלא עד הפורים, ולא זכיתי להבין קושייתו, דלו יהא דס"ל כרבנן, מ"מ עדיין קשיא דליתני נמי הא אע"ג דלא הוי בתחלת חודש אלא באמצע חודש, וכדמני לרגלים - לרבא - דהוי בט"ו ניסן?

וי"ל דדוקא רגלים מני, כיון דכבר מני ר"ה למלכים דהוי בתחלת חודש, מני נמי אגב גורא עוד מילתא דהוי נמי בהך חודש (ומפרשין דה"ק דרגל שבו ר"ה לרגלים כדלעיל ד'). ומיהו א"כ מאי מקשה הגמ' בעמ' ב' דליתני במתני' נמי שחי הלחם, הא זה הוי באמצע החודש, ולא מני מידי דהוי בתחלת חודש סיון, ולפי מה שרצה הפנ"י (בד"ה לרבא) לומר דקושית הגמ' קאי אברייתא ולא אמתני' א"ש, אלא דרש"י כתב להדיא דקושית הגמ' קאי אמתני'.

ותירין הרה"ג ר' בערל שורין - דקושית הגמ' היינו מדוע תנא דידן לא הביא נמי הך מילתא דעיבורין דאף לענין זה הוי א' בניסן ר"ה, וכדמני תנאי דברייתא לכל הנך מילי, וע"ז הקשה העל"נ דמאי קשיא נימא דס"ל כרבנן, ואה"נ דעדיין יקשה אמאי לא מני תנא דידן ר"ה ד"ד באדר, מ"מ לא זהו

בערל שורין - דלב' התירוצים צ"ב, דא"כ ר' יהושע ור' פפייס מה באו להעיד, והשיב הרה"ג ר' שלמה פרטיג - מפורש במשנה בעדויות (פ"ז מ"ו) שעדותם אתיא לאפוקי מדעת ר"א דס"ל דולד שלמים ימות. ובדרך חידוש י"ל עוד דאשמועינן טובא, לתי' קמא דגמ' שהיה חולה, דלא הזדרזו להקריב מיד כשהבריא, אלא המתינו לחג, ולא חששו שיעברו בכל יום אעשה, ולאפוקי מהך גירסא (דמס' תמורה) דגרסי ברכא עובר בכל יום.

אח"כ זכיתי למכתבו של הגרמ"ק והשיב בזה"ל - לאפוקי מר"א דאמר ולד שלמים לא יקרב.

תד"ה תשמור וכו' ההיא דפסח ומילה מ"ע ע"כ דלא כר"ע, דלר"ע כיון דושמרת קאי אפסח ממילא הוי נמי לאו לר' יוחנן.

רש"י ד"ה עובר בעשה. על הקרבן, לאפוקי דלא קאי אדסמין ליה לענין צדקה.

שם: ד"ה שהיה חולה. הולד, לאפוקי דאין הכוונה דרב פפייס היה חולה, דזה אינו סיבה לעכב ההבאה לבהמ"ק דיכול לשלוח שליח. ועיין בר"ח ובפנ"י.

ז'. גמ' ולחרומת שקלים וכו' וגמרי שנה שנה מניסן וכו', הא דלא יליף גז"ש דחדש חדש מניסן דכתיב ראשון הוא לכם לחדשי, ולא הוי קשיא דלגמור שנה שנה מתשרי משום דהיא גופא הוי קשיא מדוע ילפינן גז"ש דחדש חדש מניסן ליליף גז"ש דשנה שנה מתשרי, וכיון שכן בע"כ צריכים אנו להגיע להך סברא דדנין שנה שיש עמה חדשים וכו'.

שם: גמ' אמר רב יוסף רבי היא ונסיב וכו', והא דלגבי מעשר בהמה הביא נמי דעת

[מדרש חסידים]

קושית הגמ' השתא דיוסיף עוד ר"ה (דלא דימנה נמי הך מילתא דלהא נמי הוי א' בניסן ר"ה) דבעמ' ב' מתחילה הגמ' להקשות דימנה עוד זמן חדש של ר"ה כעומר ושתי הלחם, ואף אי אליכא דאמת הוי אמרינן דתנא דירן ס"ל כרבנן לא הוי קשיא, משום דבהפסקה לא קמיירי.

ד"ה: תר"ה בעשרה וכו' עיין מהרש"א, ולולי דברי התוס' היה מקום לומר דלגבי יובלות לא שייך למימר הכי, דדוקא לגבי ב"ת (דהיינו רגלים) יש לפרש הכי מתני', דליכא להסתפוקי אאיזה יום קאמר, כיון דלשאר התנאים ליכא כלל ר"ה לענין ב"ת (וכמ"ש לעיל בד"ה אמר רב יוסף) משא"כ הכא דאיכא להסתפוקי אי הכוונה לא' בתשרי או ל' בתשרי, לא הו"ל לתנא לכתוב לשון דאיכא להסתפוקי ביה, ומדסתם מפרשינן מתני' כפשוטו דאחד בתשרי קאי אכולהו, ר"ל אף איובלות.

וי"ל דלכך נמי נד הרשב"א מפ"י הריטב"א בסוגיא דלעיל ז': בישוב קושית התוס' ד"ה והרי יובלות (שמעתי) ומצאתי בעז"ה סברא זו בפנ"י.

ובטו"א כתב על דברי התוס' - ול"נ דא"א לומר כן הכא דהא אחר יובלות קתני לנטיעה ולירקות ולהני ודאי ר"ה שלהן א' בתשרי הוא, ואי ליובלות ר"ה ב' בתשרי, הו"ל למיתני בתר הני דקדים ר"ה דידהו לשל יובלות, ומיהו י"ל דהא דנקיט יובלות מקמי הני, משום דרצה להסמיכו לשמיטין, והא ליכא לאקשוויי דלינקוט שמיטין ויובלות לבסוף, משום דעיקר ר"ה דא' בתשרי הוי לענין שמיטין (מהרה"ג ר' בערל שורין).

פ"ה: גמ' ההוא דאפילו בחו"ל, יש לעיין להך גיסא דלא הו"ל רבוייא דאפילו בחו"ל אלא הוי אמרינן דנוהג דוקא בארץ, בגוונא דבן חו"ל הגיע עם עבדו לארץ ליוה"כ, וכן להיפך בבן אר"י ששהה עם עבדו ביוה"כ בחו"ל.

י"ה: גמ' ר' יהושע אומר בניסן וכו' ואידך לילה המשומר וכו', ולעיל לגבי ר"א דיליף מגז"ש דשופר שופר, לא קאמר ואידך - דהיינו ר"י מאי קעביד אם הך גז"ש, די"ל דההיא גז"ש לא גמר, עיין תוס' שבת צ"ו.

י"ב: גמ' וליתני ירק, הך קושיא קאי נמי אמתני', ולא עוד אלא די"ל דקאי רק אמתני' ולא אברייא, דבברייא י"ל דאגב דתני' מעשרות תני נמי ירקות.

ש"ס: גמ' או אינו אלא אף מע"ר נמי יבטל ת"ל ואל הלויס תדבר וגו' בנחלתכם וכו', צ"ב מדוע לא מייתי הגמ' מקרא דכתיב מקמי הכי בפסוק כ"א "ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה וגו'?" והשיב הגר"ח ק שליט"א במכתב - כנראה דההוא לא מייתר והאי מייתר עכ"ל.

י"ג: רש"י ד"ה מתוך וכו' אם הולכין בהן אחר לקיטה כשאר ירק כשיהא מפריש וכו', ובר"ח בשם הירושלמי משמע דזהו נמי תשובה מדוע לא אזלינן בתר שליש וכמו בתבואה וויתים.

בא"ד: אם הולכין בהן אחר לקיטה וכו' ה"ל מעשר מן החדש על הישן ומן הישן על החדש, - משום דהנך מיני קטניות רגילין להצניען משנה לשנה, ומתוך שרגילין ללוקטם מעט מעט ולהניחם, חיישינן דיתערבו

בא"ד ומיהו כזית ודאי לאו דוקא - וא"כ איכא למימר דאף ככר דנקט לאו דוקא.

מ"ו. - מסק' הגמ' דפליגי רבה ורב המנונא, אי מכח מאי דיד הכל ממשמשין בה מתייאשים הבעלים מאותו עץ ומתכוון להפקירו או לא.

אוצר החכמה

גמ' א"ל אביי בשלמא סיפא וכו', הא דלא קאמר בשלמא רישא דפטורה מן המעשר משום דאזיל בתר לקיטה, משא"כ שאר מיל' קשיא, אלא דבכה"ג הוי קשה אג' מילי, והכא קשה רק על דינא דרישא דפטורה מן הבעור (פשוט).

מ"ו. רש"י ד"ה א"ל אביי וכו' דהפקרא דשביעית פטר לה ממעשר כדתניא במכילתא ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה (שמות כ"ג) מה חיה וכו', והקשה הטו"א דלמה לן הך ילפוחא, הא כיון דפירות שביעית הוי הפקר, והפקר כבר נפק"ל בספרי דפטור ממעשרות מדכתיב ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך ממה שיש לך ואין לו יצא הפקר שידך וידו שוין בו (הובא בתוס' ב"ק כ"ח. ד"ה זה וכו' ובר"ש פאה פ"א מ"ו), ועיין ברש"ש.

וברש"ש (פאה שם - מודפס בגמ' מס' ברכות, במשניות לא מודפס חלק זה) כתב לתרץ, משום דמהך קרא דובא הלוי וגו' איכא למילף רק דאין דין נתינה, אבל דין הפרשה לעולם אימא לך דאיכא, משא"כ מהך קרא ילפינן דאף דין הפרשה ליכא (דהא מקשינן לחיה, מה חיה אוכלת ופטורה מן המעשר, והתם ודאי דהכוונה דפטורה אף מן הפרשה).

הנלקטין לפני ר"ה עם הנלקטין לאחר ר"ה, משא"כ בשאר ירקות ליכא למיחש להכי דלא מצניעין זה אלא לוקטין ואוכלין (רשב"א, ריטב"א).

תד"ה ויצבור וכו' ותימה מאי קא משני אכתי תקשי לר"ש שזורי וכו', ¹²³⁴⁵⁶⁷ **ובבע"ה** המאור כתב לתרץ די"ל דר"ש לדבריהם דרבנן קאמר להו, דלדידי בתר לקיטה אולינא וליכא משום מן החדש על הישן כיון דיכול לצבור גורנו לתוכו, אלא לדידכו דאולייתו בתר השרשה ואמריתו דאם מקצתו השריש לפני ר"ה ומקצתו לאחר ר"ה אין תורמין ומעשרין מזה על זה, והלא יש להם תקנה ע"י צבירת גורנו לתוכו, וצ"ב דא"כ אמאי נקט ר"ש פול המצרי, הו"ל להזכיר חד מהני דהזכירו רבנן, ובפרט דאיכא למימר דבהא ס"ל לרבנן דאולינן בתר לקיטה וכמבואר בתוד"ה הוה וכו'.

י"ד: גמ' (ומשנינן) ר"ע גמריה אסתפק ליה וכו', יש להבין דא"כ אמאי פליג ר' יוסי בר יהודה, דהא לאו מנהג ב"ש וב"ה נהג בה, אלא מנהג ב"ה בלחוד נהג, אלא דנסתפק כיצד צריך לנהוג לב"ה?

רש"י ד"ה שליטת אתרוג פירות אילן אתרוג, דהאילן קרוי אתרוג (כמ"ש עירובין ז'). לכך פירש דהכוונה שליטת מהעץ אתרוג את פירותיו, ומעין זה מצינו בשבת ע"ד: ובכורות כ"ה. ד"ה התולש וכו'.

תד"ה ולשביעית וכו' וניחא השתא דנקט ר"י לקמן וכו', דהא אמרן דאתרוג ככל שנמצא על האילן גדל עוד ועוד, ולכך יכול להגיע עד ככר.

דגדר האפקעתא דמלכתא היינו דחייל ע"ז חלות הפקר.

ומיהו אי גדר הפטור דמעשרות מהפקר מהך דרשא דובא וגו' יצא זה שידך וידו שוין בו, אינו משום דחייל ע"ז חלות דין הפקר, אלא משום דלמעשה ביד כל אדם לזכות בזה (עיין קוב"ש ח"ב סימן י"ד, ובתורת זרעים פאה פ"א מ"ו) אין זה יישוב נכון, וע"ע באפיקי ים ח"ב סימן כה.

(מתוך שיעורו של הרה"ג ר' איתמר גרבוז שליט"א ב"ג ארחות תורה - קיץ תש"ס - במס' קידושין).

י"ח. גמ' ה"נ ביחיד, עיין רש"ש, וחשבתי ליישב משום דלישנא דישא - אליך, משמע לשון יחיד, ומיהו עיין בכורות ד': דבהמה טובא משמע (והובא ברש"י קידושין י"ח. - ע"ש רש"ש).

ומיהו צ"ב מדוע כתבה זה התורה דוקא לגבי שביעית ולא בכל הפקר דעלמא, ועוד דא"כ לשתוק מקרא דובא וגו' ונילף מהך קרא דשביעית, ואי נימא דא"כ היינו אומרים דרק בשביעית איכא הך פטורה, א"כ אף השתא נימא הכי דהך מיעוט דפטור אף מהפרשה, היינו דוקא בהפקר דשביעית, משא"כ בהפקר דעלמא איכא רק פטור נתינה.

והנה לדעת המהרי"ט (תש' מהרי"ט מ"ב מ"ג) דשביעית הוי אפקעתא דמלכא (ודלא כב"י) והוי הפקר ממילא מגז"כ, ואף אי לא יפקירו הבעלים, א"כ יש ליישב בעוד אופן (שיטת רש"י) דלמהרי"ט אין הכוונה דהתורה נתנה לזה חלות הפקר, אלא דהתורה אמרה דכל אדם יכול לזכות בזה, ולכך בעינן קרא מיוחד לגבי שביעית דאף זה פטור מן המעשרות, ויתכן דזה גופא גילתה התורה

פרק שני

בגיטין ל"ב. בראשונה היה עושה ב"ד וכו', ולכאורה כאן לא שייך לומר שהמצב יחזור לקדמותו, וא"כ אמאי נאמר בראשונה - ע"כ תוכן דבריו.

וע"ע נגעים פי"ד מ"ד, וכפרה פ"ג מ"ג בתוי"ט ד"ה יזרקו וכו'.

כ"ג. גמ' אמר אביי משום ביטול מלאכה לעם שני ימים, עיין פרש"י ותוס' - ובטור"א מגילה כ"ב: כתב דבכל ר"ח אסור מדאורייתא בעשיית מלאכה אפילו לזכרים בזמן שבהמ"ק קיים, מפני המוספין שקריבין בו שהן לכל ישראל, וכדאיתא בירושלמי

כ"ב: משנה בראשונה וכו' משקלקלו הכותים התקינו שיהו שלוחין יוצאין כיצד היו משיאין משואות וכו', צ"ב למאי נפק"מ כיצד היו וכו', אחר דבלא"ה התקינו שיהו שלוחין יוצאין (וכדמקשינן כתובות ג'. מאי דהוה הוה) וי"ל דהנפק"מ אי יחזור הדבר לקדמותו, לאחר דלא יהיה לחוש יותר מפני הכותים.

וכתב ע"ז הבה"ח כמר טוביה שולזינגר - והנה לפי ביאור זה י"ל גם בהא דשביעית פ"ד מ"א בראשונה היו אומרים לקט וכו', וכן בשקלים פ"א מ"ב, ב"מ כ"ח:, בכורות י"ג., ומיהו ביומא כ"ב. דאיתא דבראשונה כל מי שרוצה לתרום וכו', וכן

במלאכה) ע"פ דברי הגמ' ובחים ק"ג. דעולת קיץ המזבח לא חשיב עולת איש אלא עולת הקדש, ומבואר דלא דמי לכל ק"צ דחשיב עולת איש.

ועיין רמב"ן במלחמות ברכות פ"ג שהסביר דעת הרי"ף דאין הציבור מתפללים תפלת נדבה, והקשה בעל המאור הרי ציבור מקריבים קיץ המזבח, ותירץ (הרמב"ן) עפ"ד הגמ' הנ"ל דלא קרינן עולת איש אלא עולת הקדש, ומבואר דלא דמי לכל ק"צ, וא"כ יל"ד דלכן אין אוסר במלאכה, דלא חשיב קרבן דכלל ישראל הביאו, אלא ממילא קרב, יעו"ש בלשון הרמב"ן.

- תשובת הגאון ר' דב לנדו שליט"א -

הנה בעל המאור פליג שם וכתב דציבור מתנדב מעצמו.

[וזה דבר מחודש שבעה"מ יכתוב שכל התלמוד מלא, ומלחמות כנגדו שלא מצא אחרי החיפוש, ונתלקטו אצלי במשך הזמן כמה וכמה מקומות בש"ס שיש לדון בהם לכאן ולכאן, ואעתיקם בזה.

עיין מעילה ט' ב' לנדבה [אמנם עיי"ש שטמ"ק אות כ"ב] עוד יעו"ש לנדבת ציבור [אמנם יעו"ש בקר"א מש"כ בזה] = עמש"כ* בגיליון תוס' רי"ד קידושין נ"ה ב' = עיין כריתות כ"ז. ישלם סלע, ולכ' לקייץ המזבח, וצ"ע שם. עיין מנחות ק"ז ב' יעו"ש פרש"י**). עיין תוספתא שקלים פ"ג ה"ו וצ"ע שם. עיין מנחות ק"ד א' לענין מותר - הנך

(פסחים פ"ד א') דהיינו טעמא דאסור לעשות מלאכה בע"פ מחצות ואילך, משום דמחצות הוי זמן שחיטת ק"פ, והא דבכל יום מותר לעשות מלאכה אע"ג דבכל יום איכא קרבן תמיד, משום דכתיב ואספת דגנך, ואם יהיו כל ישראל יושבין ובטילין מי אוסף להן את הדגן.

וכתב לי ע"ז הגאון ר' דב לנדו שליט"א - לכאורה ה"ה כל קרבן צבור דקייץ המזבח, הכי צריך להיות דיהיה אסור או במלאכה, דרך תמיד שמעינן להיתרא מקרא דואספת (ויש לעיין דא"כ גורמין להכשלת כל ישראל במקומות הרחוקים שאינם יודעים מכך, ועושין מלאכתן בעת הקרבת קייץ המזבח והמותרות) ועיין בתמיד של שחר ששחטו של"ש, ויש לדון לפ"ז בסוגיא דמנחות פ"ט ב', ודו"ק.

עוד יש לעיין (לדבריו דבזמן שבהמ"ק קיים אסור מהתורה לעשות מלאכה) בההיא דערובין מ'. צריכא דאי אשמעינן ר"ה וכו' משום דאתי לזלזולי ביה אבל בר"ח של כל השנה כולה וכו', ופרש"י אבל בשאר חדשים דשרי במלאכה וכו', ולדבריו ע"כ צ"ל דמיירי לאחר חורבן בהמ"ק, דהא בזמן בהמ"ק אסור לעשות מלאכה, וא"כ צ"ל דמקמי החורבן לא אמרו תנאי, ולא מסתבר דנתקן אחר החורבן, ועיין. (ומצאתי דגדפס זה בסוף שו"ת ישועות מלכו בהערות על מנחות פ"ט:).

וכתב ע"ז הרה"ג ר' איתמר גרבוז שליט"א - אפשר דיש ליישב (הך קושיא דא"כ כל קרבן צבור דקייץ המזבח יאסור את ישראל

(* ד"ה אשתכח וכו', אלא לקייץ המזבח שהיא עולת ציבור, ומה בכך (ועיין מהרש"א) ואי משום סמיכה, וכנ"ל, [וצ"ע שם] יכול להתנדב עולה לשם ציבור, מיהו עיין מלחמות פ"ג דברכות. (** עיין בהוספות בסוף הספר.

[ויעוד עיין תוס' בכורות ס"א א'] עיין זבחים קי"ז ב' וציבור אפילו חובות וכו', ועמש"כ* שם עה"ג [ומ"ש בשם ירושלמי מגילה].

והשתא אכתי מיהת יש לדון לשי' בעה"מ (ותוס') וצריך חיפוש דעת הטו"א בזה.

לנדבת ציבור קאזלי, ולכ' כיון דתזו להצטרף לנסכים אחרים [יעו"ש] לכ' מדין לב ב"ד מתנה הוא והו"ל כמתנדב לציבור.

ע"ה ההיא דמנחות ק"ז. שוב הראוני תוס' זבחים ע"ה מנחות ס"ב. ד"ה וכן וכו',

פרק שלישי

^[1234567]סוכ"ס ב"ד לא קדשוהו מבעו"י.

רש"י ד"ה ויעידו בפניהם. השנים, צ"ב מה כוונת רש"י בזה.

ד"ה סלקא דעתך וכו' לענין תיקון המועדות, לכאורה נראה דר"ל דכל הס"ד הוי רק אהנך חדשים דאיכא בהו מועדות, וצ"ב דסתימת לשון הגמ' משמע דקאי אכל החדשים, וא"כ מה הכריחו לפרש הכי.

כ"ז. גמ' ורבנן וכו' דפרה קרן אקרי שופר לא אקרי, הקשה הפנ"י (בד"ה במשנה) דא"כ אמאי קאמרי במתני' חוץ משל פרה מפני שהוא קרן, הו"ל למימר מפני שאינו שופר, דהא זהו עיקר הטעם (דמצד מאי דאיקרי קרן לא אכפ"ל, דהא שאר שופרות נמי איקרו קרן)?

כ"ה: משנה ראוהו ב"ד וב"ל ישראל, לאו דוקא כל ישראל, אלא גוזמא בעלמא קאמר, ור"ל קהל גדול מישראל דמפרסמא מילתא ^{אוצר החכמה} (ריטב"א).

שם ראוהו ב"ד בלבד יעמדו (דבעדות בעינן בעמידה כדאיתא בשבועות ל'). שנים ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש מקודש, ק"ל דהך בבא ל"ל, דאי לאשמועינן דער נעשה דיין, הא שמעינן זה מסיפא, וסיפא הא איצטריך לאשמועינן דאין היחיד נאמן ע"י עצמו? עיין טו"א.

גמ' (ומשנינן) איצטריך סד"א הואיל וראוהו ב"ד וכל ישראל איפרסמא לה ולא ליעברוה, צ"ב האיך סד"א למימר הכי, הא

פרק רביעי

משמע דהגזירה היא שמא ילך לבקי כדי ללמוד, דהיינו כדי ללמוד סדר התקיעות והאיך תוקעין (וכמ"ש רש"י סוכה מ"ב: ללמוד סדר נענועו או ברכתו) ולא שילך לבקי

כ"ט: גמ' גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד, ובר"מ פ"ב משופר ה"ו כתב - ולמה אין תוקעין גזירה שמא יטלנו בידו ויוליכנו למי שיתקע לו, וק"ל דהא בגמ'

(* גמ' וציבור אפילו חובות ליקרוב, והיינו לא מיבעי' דנדבות ציבור [דדומיא דהכי ביחיד קרב אף בבמה קטנה], אלא אף חובות ציבור קרבים, ולרמב"ן מלחמות פ"ג דברכות יעו"ש, י"ל מותר מעות שהופרשו לק"צ [אך לחטאות ואשמות יחיד דאין קרבין אלא בשילה לא שייך, ועיין] שו"ר ירושלמי מגילה פ"א (דף ט"ז א') נדבת ציבור ביניהן [ולענין מותר אשם יעו"ש בירושלמי בע"ב אליבא דר"א דס"ל דקרבן יחיד הוא] ע"כ.

כדי להוציאו יד"ח? והשיב הגר"ק שליט"א - כבר עמד בזה במעשה רקח ובתש' כתב סופר או"ח סימן ק"ד.

רש"י ד"ה אבל לא במדינה. לא בירושלים, וקשה דבסמוך כתב בד"ה ועוד זאת וכו' בעודה **בבנינה** וכו', הרי דאף מחוץ לבהמ"ק היו תוקעין? עיין תוס' יו"ט.

ד"ה בני בתירה. גדולי הדור היו, דאל"כ האיך השיבו לו - נידון.

ל' גמ' מתיב רבא וכו' מאי ועוד זאת, דמשמע דר"ל דאיכא עוד חילוק בין ירושלים ליבנה, ואי נימא דמתני' לאו חסורי מחסרא אלא כדקתני, א"כ זאת מבעי ליה, דהא עד השתא עדיין לא שמענו שום חילוק בין ירושלים ליבנה.

תד"ה וביבנה וכו' והא דלא שמע איניש קל אוניה מקל תקיעה דיחידאי היינו שהיו באין לתקוע בפני ב"ד **שלא שמעו** תקיעת ב"ד - בטור (תקצ"ו) לאחר שהביא דברי רב עמרם דלאחר התפלה מריעין תרועה גדולה בלא תקיעה כדי לערבב השטן, כתב בשם רב האי וז"ל - לא מתורת מנהג אנו עושין (כן) אלא מכי אתא רבי יצחק ואמר מכי

מסיים ש"צ תקיעתא ביבנה לא שמע איניש קל אודניה מקול תקיעתא, למדנו שיחידים היו רגילין לתקוע אחר התפלה, ואם אין עושין כן אין עיכוב בדבר **שכבר יצאו ידי חובתם** עכ"ל.

מבואר דפירש דלא כתוס', אלא דהנך יחידאי גמי כבר יצאו יד"ח, אלא שהיו רגילין לתקוע אחר התפלה.

בא"ד דאותן שיצאו אסור להם לחזור ולתקוע דיש איסור שבות בדבר לתקוע בחנם **בשבת**, מדנקטו בדבריהם "בשבת" דייק (שם) הט"ז - דביו"ט ליכא איסור שבות לתקוע תקיעת הרשות (ודלא כמ"ש שם הרמ"א).

ל"א. גמ' תניא וכו' בראשון מה היו אומרים לה' וגו' ע"ש שקנה והקנה, ופרש"י שקנה שמים וארץ, כדכתיב (בראשית י"ד י"ט) קונה שמים וארץ.

ל"ה. גמ' אלא אמר רב נחמן ב"י מאן מודים ר"מ, ק"ל דא"כ אמאי נקט לשון מודים דמשמע לשון רבים, הא רק ר"מ מודה לו, והו"ל למינקט מודה בלשון יחיד? (וכיו"ב מצינו בעירובין ל"ט.) והשיב הגר"ק שליט"א - בשביל שלא הזכיר שמו נקט בל' רבים.

יומא

ז' גמ' אבל מקדש שני וכו' מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חנם, וקשה דהא כתיב להדיא בקרא (ירמיה ט' י"ב) דהיינו על עזבם את תורת, וכיו"ב הקשו בתוס' ב"מ ל': ד"ה לא וכו' ותירצו דהא והא גרמא, וי"ל דאף הכא י"ל הכי, והוא ע"פ מאי דאיתא בפסחים מ"ט: גדולה שנאה

יומא ו. גמ' מאי לאו לטבילה וכו' אלא לאו לטבילתן (ר"ל דבעל קרי וכו' נדה תרוייהו טובלים ביום) והא דפלגיניהו התנא לתרי בבי, ולא כלליניהו כחדא מחתא - בעל קרי וכו' נדה הרי הם כמגע שרץ וטמא מת, משום דרצו להשוות כל אחד לחבירו ששוה לו בימי טומאתו (מהרה"ג ר' בערל שורץ שליט"א).

(מח"א שליט"א - אב תש"ס) (וע"ע באור חדש פסחים צ"ו, בסד"ה אך וכו').

ס"ו: גמ' שאלו את רבי אליעזר חלה מהו שירכיבהו על כתפו אמר להם וכו', וקשה דהא איהו ס"ל (שבת קל"א). דמכשירי מצוה דוחין את השבת? והשיב הגר"ק שליט"א - עיין שבת קל"א. לא לכל אר"א מכשירי מצוה דוחין את השבת.

ע"ג: גמ' ואם הוצרך הדבר לשנים מחזירין לו שנים שנאמר וישאל דוד בה' לאמר הארדוף וגו' - וכן צ"ל שם ב' פרק ה' י"ט וישאל דוד בה' לאמר האעלה אל פלשתים וגו' דהוצרך הדבר לשנים (ובפרש"י) ולכך השיבו לו על שניהם בב"א.

ע"ח: גמ' דאמר שמואל האי מאן דבעי למיטעם טעמא דמיתותא ליסיים מסאני וליגני - יש לעיין האם זה אפילו בשינה ביום, וכן האם זה אפילו בשינה של פחות משיתין נשמין? והשיב הגר"ק שליט"א - אם שוכב על המטה טוב ליוהר.

[או"ח שי"ז בט"ז ס"ק ב' - הביא מספר התרומה בשם ר"י דסנדלים של רבנן היינו שמשעה שהיו קושרים אותם על רגלם בשבת שחרית, לא היו חולצים המנעלים עד ליל שבת - וקשה מהא דאיתא ביומא ע"ת: האי מאן דבעי למיטעם וכו'? והשיב הגר"ק שליט"א - ליגני היינו שכיבה ויתכן שישנו מיושב].

ששונאין ע"ה לת"ח וכו', ופעמים שהע"ה טועה וסובר על אחד שהוא ת"ח, אע"ג דבאמת לא הוי ת"ח, והיינו משום שאינו יודע להבדיל איזהו חכם, והוי שנאת חנם, כיון דאיהו שונא מחמת דהוי ת"ח ובאמת אינו ת"ח, נמצא דסיבת עזיבת התורה - דמחמת זה אינו יודע להבתיך איזהו ת"ח - גרמה לשנאת חנם והוי הא והא גרמא. (שו"ת תשובה מאהבה בהקדמה ראשונה).

ל"ח. גמ' וי"א מפני וכו', עיין משך חכמה סוף פר' תרומה.

נ"א. גמ' קסבר אין שוחטין הפסח על היחיד, הקשה הרש"ש דהא זה פשוט דרשאי יחיד להקדישו לפסח, אלא דקודם שחיטה צריך להמנות עליו עוד אחד, וא"כ קודם שהמנהו הוי קרבן יחיד, ושפיר עושה תמורה? (וכן הקשה החזו"א בסוף תמורה).

ויש ליישב לפמ"ש התוס' בפסחים פ"ט: ד"ה וזה וכו' - וי"ל דאע"ג דלא משייר ביה מידי ע"ד כן מקדישו שיצאו כל אשר ימנה עליו, ובפשוטו נראה דכוונתם דמתברר דמתחלה מקדשו אף לחברו, ולפ"ז א"ש דברי הגמ'. [ומיהו עיין בחזו"א (שם בפסחים) דהקשה אדבריהם, דלמ"ד דאין ברירה מאי איכא למימר, ומכח זה פירש כוונה אחרת בדברי התוס', ולפ"ז אינו מתורץ - ובעצם קושייתו, לפמ"ש הר"ן בגיטין (דף י"ג בדפי הרי"ף) בשם הרמב"ן - דהיכא דהכל יכול לחול לכו"ע יש ברירה - לא קשיא קושייתו].